

Мосасв Ю. В.,

*кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
м. Запоріжжя, Україна*

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ В РАМКАХ ЦЕНТРІВ ВЕТЕРАНСЬКОГО РОЗВИТКУ

Соціальна реінтеграція ветеранів та ветераном є важливою нагальною проблемою сучасного українського суспільства, оскільки ефективна підтримка цих осіб після повернення з зони бойових дій є ключовим чинником для їхньої успішної адаптації в цивільне життя. Ветерани часто стикаються з низкою проблем, таких як психологічні травми, адаптація до мирного життя, соціальна ізоляція та труднощі з працевлаштуванням. У цьому контексті Центри ветеранського розвитку відіграють важливу роль, адже вони покликані не лише надавати допомогу ветеранам, а й здійснювати комплексну підтримку через різноманітні послуги.

Інституціоналізація процесу реабілітації ветеранів та демобілізованих осіб відбувається весь час поки на території України відбуваються воєнні дії. На сьогодні ключовим елементом як реабілітації так і соціальної реінтеграції ветеранів є регіональний рівень, де кожна громада акумулює ресурси для безпосередньої допомоги ветеранам [2]. Регіональний рівень реабілітації та реінтеграції ветеранів повинен узгоджуватись з національним рівнем. Тому на нашу думку сьогодні головними суб'єктами соціальної реінтеграції ветеранів та їх адаптації до умов цивільного життя виступають Центри ветеранського розвитку та територіальні центри соціального захисту, що зараз мають у своєму штаті фахівців, які безпосередньо займаються наданням соціальних послуг ветеранам і ветеранкам.

Центри ветеранського розвитку є великою національною мережею, що включає понад 25 відповідних центрів, які функціонують на базі українських закладів вищої освіти. На сьогодні однією з основних проблем функціонування зазначених центрів є те, що не існує узгодженої моделі їх функціонування. І тому сьогодні ми маємо ситуацію, що більшість зазначених центрів функціонує за принципом запитуваної допомоги. Тобто кілька спеціалістів з надання правової чи психологічної допомоги консультують ветеранів та членів їх родин за гнучким графіком. Зазвичай зазначені спеціалісти працюють

на громадських засадах і без відповідної ресурсної допомоги. Тому пропускна здатність зазначених центрів є не великою і тому заклади вищої освіти знаходяться у постійному пошуку ресурсів для впровадження локальних проєктів в сфері соціальної реінтеграції ветеранів. На сьогодні факти віднайдення зазначених ресурсів у міжнародних донорів не є одиничними, але вони є спонтанними та мають низький рівень системності. Можемо підсумувати, що зазначений підхід веде до спеціалізації центрів ветеранського розвитку та обмеження їх функціональності, але відсутність належних ресурсів у даному випадку на підвищує рівень професіональності функціонування зазначених центрів.

Інша модель функціонування Центрів ветеранського розвитку передбачає їх багатофункціональність. В таких центрах працюють соціальні працівники, психологи та спеціалісти з соціального супроводу ветеранів та демобілізованих осіб. Зазначена модель пропонує ветеранам і ветеранкам значну кількість різноманітних послуг, але основним проблемним моментом зазначеної моделі є те, що лише в кількох Центрах ветеранського розвитку фахівці мають можливість отримувати матеріальну винагороду за свою роботу в центрі.

Основною перевагою багатофункціональних Центрів ветеранського розвитку над іншими є можливість надання ветеранам різноманітної психологічної допомоги [1]. Зазвичай Центри ветеранського розвитку надають як індивідуальні так і групові психологічні послуги, але головний фокус їх уваги спрямований на роботу з групами ветеранів. Зазначена форма роботи є більш поширеною так як вона є зручною для звітування та візуалізації діяльності центру. Зазначений стан речей зменшує продуктивність роботи як центрів так і спеціалістів, які надають психологічні послуги ветеранам і ветеранкам. Тому система надання психологічних послуг в рамках Центрів ветеранського розвитку вимагає вдосконалення

На сьогодні ми спостерігаємо конкуренцію в сфері надання соціальних послуг між територіальними центрами соціального обслуговування населення, громадськими організаціями та Центрами ветеранського розвитку. зазначена конкуренція є уявною так як зазначені організації не мають поля для конкуренції через відмінність власного функціоналу.

На нашу думку для підвищення якості соціальних та психологічних послуг для ветеранів і членів їх родин слід сформувати систему соціальної реінтеграції ветеранів за технологією соціального замовлення. Зазначена технологія представляє вільну конкурсну конкуренцію між всіма суб'єктами надання послуг для ветеранів [3]. Соціальне замовлення дозволяє залучити не тільки державні органи, але й громадські організації, які можуть надати ветеранам спеціалізовану допомогу. Це включає психологічну підтримку, правову допомогу, адаптаційні

курси, професійну перекваліфікацію тощо. Завдяки такому підходу, ветерани отримують усі необхідні послуги в одному місці, що сприяє їх більш ефективній соціалізації. Громадські та неприбуткові організації часто мають можливість швидше адаптувати свої програми під конкретні потреби ветеранів. Вони можуть пропонувати індивідуальні програми, що враховують специфічні обставини кожного ветерана (наприклад, наявність психологічних травм, труднощі з працевлаштуванням або адаптацією в соціумі). Це дозволяє надавати більш персоналізовану допомогу, що важливо в процесі реінтеграції. Мають свої переваги і центри ветеранського розвитку в сфері обслуговування ветеранів і ветераном і тому соціальне замовлення є ефективною технологією оптимізації обслуговування ветеранів.

Зважаючи на все перераховане можемо зробити висновок, що вдосконалення системи соціального супроводу ветеранів, ветераном та демобілізованих осіб в Україні може бути досягнуто за рахунок збільшення акумуляції ресурсів, актуалізації технології соціального замовлення в сфері соціальної реінтеграції ветеранів.

Список використаних джерел:

1. Кравченко, О. О. Соціально-психологічна підтримка у центрах ветеранського розвитку: практичний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету* : збірник наукових праць. Серія : Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. О. Бартош. Ужгород : ДВНЗ "УжНУ", 2024. Вип. 2 (55). С. 38–43

2. Позднякова-Кирбят'єва Е. Г., Мосаєв Ю. В. Інституціоналізація реабілітації військовослужбовців та членів їх родин на регіональному рівні. *Феномен соціальної консолідації у Центрально-Східній Європі: нові реалії та виклики* : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кишиневу – м. Одеса, 26 вересня 2023 р.) / за ред. О. В. Лісєєнко. Одеса : Гельветика, 2023. С. 41–43.

3. Позднякова-Кирбят'єва, Е. Організація комплексного соціального обслуговування військовослужбовців та їх родин на принципах соціального замовлення. *Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук* : збірник матеріалів VII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10 листопада 2023 р.) / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк : ВНУ, 2023. С. 95–96.